

ORHAN VELİ ŞİİRİNİN POETİK TUTUMU

POETIC ATTITUDE OF ORHAN VELİ POETRY

Okt. Zeynep KİŞİ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Gevaş Meslek Yüksekokulu
zeynepkisi@yyu.edu.tr

Öz

Cumhuriyetin kuruluşundan sonraki otuz yıllık siyasi, sosyal ve kültürel dönem oldukça karışık, hareketli geçen bir dönemdir. Eski şiiri savunan ve yeni şiire gönül vermiş sanatçıların yetiştiği bu dönemde yeni şiirin oluşumunda katkıları olan, yeni edebiyatın yüzünü farklı bir yöne çeviren hareketler, akımlar, sanatçılar bulunmaktadır. Bu dönem içinde sanatçılar farklı eğilimlere yönelir. Bunlardan biri, Orhan Veli ve arkadaşları Melih Cevdet ve Oktay Rifat'ın oluşturduğu Garip Hareketi'dir. Bu hareket, edebiyat dünyasına yeni bir soluk kazandıran önemli bir dönemeç noktasıdır. Garip Hareketi'nin mihenk taşlarından olan Orhan Veli; devamlı kendini yenileyen, arayış içinde olan, kendine sunulanlarla yetinmeyen bir şairdir. Bu yüzden çeşitli kaynaklardan beslenen ve farklı anlayışları yansıtan şiirler kaleme alır. Orhan Veli sadece şiirleriyle değil, şiirin ne olduğu ve nasıl yazılması gerektiği üzerine kafa yorduğu poetik yazılarıyla da dikkat çeker. Bu çalışmada Orhan Veli'nin poetik tutumundan hareket edilecek ve onun poetik anlayışının şiirlerine yansıyan görünüşleri üzerinde durulacaktır. Şairin sanatındaki poetik alt yapıyı oluşturan, yaşamak hakkını mütemadi bir didişmenin sonunda elde eden insanların zevkini işleme gerektiği fikrinin izleri şiirlerde sürülecek, poetik anlayışının şiirin söyleyiş ve biçim özelliklerini nasıl belirlediği tespit edilecektir. Ayrıca Orhan Veli'nin eski şiirle başlayıp yeni şiirle noktalandığı şiir serüveni ve bu serüvendeki geçtiği yollar, poetikası üzerinden değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Orhan Veli, poetika, Garip Hareketi, şiir.

Abstract

The thirty-year political, social and cultural period after the establishment of the Republic is a very complex and dynamic period. There are movements, currents and artists who contributed to the formation of "new poetry" and transformed the face of the new literature into a different direction in this period, in which the old poetry advocates and the new poetry volunteers grew up. During this period, the artists have tended to different tendencies. One of these trends is the Strange Movement of Orhan Veli and his friends Melih Cevdet and Oktay Rifat. We have been studying the poetic stance of Orhan Veli from the stalactites in the work of poetry understanding of art and poetry in the study of poetry in the study of this movement which is an important turning point when considering the innovations brought to the world of literature. The theme of his poetry also focused on the idea that Orhan Veli had to reflect the process of the pleasure of the people who obtained the poetic sub-structure of the art, "the end of a disciplinary contest of the right to live". Orhan Veli is a poet who constantly renews itself, is in search, not content with ones presented to him. So he did not write poetry in one form, he wrote poems in different ways. He passed through various stages in poetry. "He is constantly calling, self-defeating, in a short time a great poetry adventure. Contributions to Turkish literature in terms of new poetry can not be denied. The poetry adventure that Orhan Veli started with the old poem and pointed out with the new poem, and the paths that passed through this adventure were explained through poetics.

Keywords: Orhan Veli, poetics, poetry

Orhan Veli Kanık (13 Nisan 1914-14 Kasım 1950), Cumhuriyet devri şairlerindedir. Türk şiirine yeni konular kazandırması, gelenekten farklı bir söyleyiş ve biçim getirmesi yönüyle hem kendi döneminde adından söz ettirmiş hem de başka şairleri de etkileyerek onlara ilham kaynağı olur. Orhan Veli'nin hem bireysel hem de Oktay Rifat ve Melih Cevdet'le birlikte şiirin işlevine ve nasıl yazılması gerektiğine dair ortaya koyduğu görüşler, Türk şiirine farklı bir soluk kazandırır.

Orhan Veli Kanık başarılı ve yenilikçi bir şairdir. Yaşadığı dönemde edebiyat dünyasında, şiirin yapısını, dilini ve üslubunu da değiştirmeye cesaret etmiş, gündelik ifadeleri şiirle harmanlamıştır. Orhan Veli, Türkçeyi iyi bilen ve kullanan şairlerden biridir. Bu yüzden hayat görüşünü şiirinde ustaca ifade edebilmiş, farkını gösterebilmiştir.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü öğrencisi olan Kanık, 1935 yılında eğitimini yarıda bırakıp Ankara'ya gelir. Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosunda memurluk

yaptıktan sonra, vefatının gerçekleştiği 1950 yılına kadar, *Yaprak* dergisini çıkarır (Necatigil:2007: 241). Dergi, Kanık'ın siyasi, sosyal ve edebî fikirlerini anlattığı yazılarını içermesi bakımından oldukça önemlidir. *Yaprak* dergisinin 28 sayı kadar çıktığı ve yayında olduğu dönem, Garip Hareketi'nde yer alan şairlerin şiir etkinliklerinin en yoğun olduğu dönemdir (Sazyek, 2006: 243). Garip Hareketi, Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday'ın o yıllardaki şiir görüşünü ortaya koyan şiirlerinden bir kısmını Garip (1941) adıyla yayımlamalarıyla başlar (Enginün, 2008: 86).

Orhan Veli, poetik görüşleri ve şiirleri ile eski şiirin kurallarını yıkmaya çalışır. Halk tarafından rahatlıkla anlaşılabilir bir dil ve söyleyiş ortaya koyar. Modern Türk şiirinin kurucuları sayılan Ahmet Haşim ve Yahya Kemal gibi isimlerden övgüler alır. Geleneğin izlerini taşıyan şiirleri de bulunmasına rağmen, şiirde yeni bir çıkış açmayı denemesi yönüyle yeniliğe alışamayan ve onu yadırgayanlar tarafından eleştirilere maruz kalır. Şiirlerinde hayatı alaya almayı ve ironik bir tutum sergilemeyi benimseyen Orhan Veli, bu tavrını kendisine yöneltilen eleştiriler konusunda da gösterir. Çoğu zaman eleştirilere kulak asmayan ve hatta bazılarına da cevap vermeyen şair, inandığı ilkeler doğrultusunda kendine özgü bir şiir vadisi oluşturur. Ercilasun'a göre Orhan Veli, hayatla, hatta kendisiyle alay eden bir şairdir. Bu hayat görüşü, inançsızlık, boşluk ve hiçlik duygusu üzerine oturtulmuştur (Akt. Aytaş,1995:1056).

Orhan Veli'nin Garip akımını sadece şiirleriyle değil, günlük hayatıyla, gönül ilişkileriyle, çevresinde kendisi ile ilgili çıkan dedikodularla ve fiziği ile yeni bir şair tipi yaratarak oluşturduğu düşünülür. Cemal Süreya da Orhan Veli için; Yeni şiirimizin, işlev olarak kurucusu olan bu adam kuramını yazılarıyla değil, başka iki şeyiyle yaptı: Hayatıyla, yaşam biçimiyle ve şiirleriyle sözleriyle ifade etmektedir.

Garip akımını yalnız yazdıklarıyla değil, hayata karşı duruşuyla açıklayan şair, fiziğini bile bu uğurda kullanmaktan çekinmez. Kardeşi Adnan Veli'nin "*Vücudu oldukça kemikli, kollarıyla bacakları epey uzundu. Göğsünü öne doğru eğerek hafifçe yaylanarak yürürdü. Elleri gayet ince, beyazdı. Parmakları adam akıllı uzun, tırnakları pembe, uzun ve yuvarlaktı. Geniş bir alnı, sivri bir çenesi vardı. Dudakları enikonu etliydi. Burnu tümsekliydi. Yüzü gençlikte çıkardığı ergenlik sivilceleri sebebiyle pürtüklüydü.*" (Kanık, 1953:150)olarak anlattığı Orhan Veli'yi, yazar arkadaşı Sait Faik ise bir röportajında şöyle betimler:

"İki incecik bacak, kısaca bir trençkot, kanarya sarısı bir kaşkol, müselles bir yüz, şişirilmiş bir göğüse benzeyen bir sırt, -denebilirse- ergenlik bozuğu bir yüz: İşte görünüşte Orhan Veli."(Abasıyanık, 1947)

Herkesle iyi geçinen, kimsenin kalbini kırmayan, çevresindeki insanlara saygı gösteren Orhan Veli'nin yakın arkadaşları arasında Oktay Rifat, Melih Cevdet, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Sait Faik, Suat Taşer, Fikret Adil, AgopArad gibi isimler yer alır. Son günlerinde en yakın olduğu isim ise Sabahattin Eyüboğlu'dur.

Orhan Veli'nin Poetik Düşünceleri

Orhan Veli'nin poetikası üzerine okumalar yapıldığında, genel hatlarıyla iki ayrı poetik tavır dikkat çeker; geleneğin devamı niteliğinde yazılan söylemler ve geleneğin tam anlamıyla karşısında duran bir tavırla yazılan söylemler. Bu açıdan bakıldığında poetikasını oluşturan temel malzemenin değişim olduğu göze çarpar.

"Şairin amacı, duyuşta ve söyleyişte yalınlık olmalıdır. Bunun için halkın konuşma dili esas alınmalıdır. Nazımla şiiri bir tutan anlayış aşılmalıdır. Birer nazım ögesi olan vezin ve kafiyenin şiirde yeri yoktur. Vezin ve kafiyeye dayalı olan ahenk de şiirden atılmalıdır. Mevcut şiirin temel yanlışlarından biri olan yapaylığın yalınlaştırılması, doğallaştırılması gerekmektedir. Şiirin doğallaşmasını engelleyen söz ve anlam sanatlarına gerek yoktur. Şiir "Müreffeh Sınıfların" temsilcisi olamaz. Onun yönelmesi gereken toplum kesimi, ekonomi ve zevk bakımlarından gelişmemiş halk katmanı olmalıdır bir başka deyişle, şiir azınlığın değil; çoğunluğun sanatı olmalıdır. Şiirin söz konusu toplumsal yönelimi eski ve mevcut şiirin amaçlarıyla uygulamaya dönüştürülemez. Şair, başka sanat dallarının anlatım amaçlarından yaralanmamalıdır. Şiirde sözcüğün ses değerine önem

verilmemelidir. Şiirin temel özelliği anlam olmalıdır. Şiir gelişebilmek için akım, ekol vb. oluşumlardan bağımsız olmalıdır. Şiirin değişmez olmadığı; aksine görece bir yapıya sahip olduğu yeni kuşakları anlatılmalıdır. (Kanık, 1941:136)

Orhan Veli, Garip bildirgesinde yer alan bu görüşler doğrultusunda şiirler yazar. Ayrıca yine şair tarafından *Varlık* dergisinde yayımlanan bir yazısında;

“Asırlar geçmiş, nesil kavgaları bitip tükenmek bilmemiş. Her çağda bir yeni-eski davası, her devirde bir genç-ihtiyar çekişmesi. Yeniler eskileri inkar etmişler, eskiler yenileri kabul etmemişler. Bu nesil kavgaları, basit bir anlayışla bir gençlik-ihtiyarlık kavgasıdır. Ama meseleyi bir fikir meselesi olarak bir edebiyat veya sanat meselesi olarak ele alınca bunun bir gençlik-ihtiyarlık diye adlandırmak pek doğru olmaz. Dava, zihniyet farklarının çatışması davasıdır. Zihniyet farkları şüphesiz eğitmeden gelir. İnsanların çoğu yapıcı olmayan kimselerdir; yalnız öğrendikleriyle yetinirler. Evvelki meseleleri öğrendikleri çoğunluk tarafından kabul edilmiş, aşağı yukarı bir gelenek halini almıştır. Onun için onlar itirazsız benimserler. Onlara değişmez gerçeklermiş gibi bakarlar. O gerçeklerin dışında da gerçeklerin olabileceğine inanmazlar.” cümleleriyle sanat anlayışını anlatır.

Kanık, geleneğin devamı niteliğindeki şiirlerinde ıstıraplı, yalnız, karamsar bir şair olarak okurlarının karşısına çıkarken Garip ve sonrası şiirlerinde, umutlu, coşkulu ve yaşama sevinciyle dolu bir şair olarak kendini gösterir (Yılmaz, 2011: 258). Şair, “Ben Orhan Veli” adlı şiirinde kendisini anlatırken şöyle tarif etmiştir:

“Ben Orhan Veli,

“Yazık oldu Süleyman Efendiye”

Mısra-ı meşhurunun mübdii..” (Kanık, 2012: 216).

Orhan Veli, her şeyin şiire konu olabileceği fikrini savunur ve gündelik hayat içinde, sıradan bir insanı konu edindiği “Kitabe-i Seng-i Mezar” adlı şiirinde, özellikle “nasır” kelimesini kullanarak bu fikrini ispatlar:

“Hiçbir şeyden çekmedi dünyada

Nasırdan çektiği kadar;

Hattâ çirkin yaratıldığından bile

O kadar müteessir değildi;

Kundurası vurmadağı zamanlarda

Anmazdı Allah’ın adını,

Günahkâr da sayılmazdı.

Yazık oldu Süleyman Efendi’ye” (Kanık, 2012: 45).

Şairin bu aykırı kullanımı, dönemin pek çok önemli edebiyat ve fikir adamını ayrılığa düşürür. Bu şiir için Nurettin Artam ve Orhan Seyfi Orhon aleyhte, Nurullah Ataç ve Şevket Rado ise lehte görüş belirtirler (Ay, 2009: 1253). Şiirle ilgili en sert eleştiriye ise Yusuf Ziya Ortaç yapar:

“Vezin gitti, kafiye gitti, mana gitti... Türk şiirinin berceste mısraı diye (Yazık Oldu Süleyman Efendiye!) rezaletini alkışladılar... Göğüslerinde cehennemler yanan sanat cücelerinin kınalar yakıp, ziller takıp şıkır şıkır oynadıklarını gördük! Sanatın darülacezesiyle tımarhanesi el ele verdi, birkaç mecmuanın sahifesinde saltanat kurdular! (...) Ey Türk gençliği!... Sizi bu hayâsızlığın suratına tükürmeye davet ediyorum!” der (Bezirci, 2003: 62).

Yusuf Ziya Ortaç, böylesine sert ifadeler kullanmasına rağmen bu çıkış, dönemin genç okurlarına aksi etki yapmış ve Kanık, hızla okur sayısını artırmaya devam etmiştir:

“Duydum ki merak ediyormuşsunuz

Hususi hayatımı,

Anlatayım:

Evvelâ adamım, yani

Sirk hayvanı falan değilim.

Burnum var, kulağım var,

Pek biçimli olmamakla beraber.” (Kanık, 2012: 216).

Görüldüğü üzere Kanık, şiir dilini oldukça sade ve yalın tutmuş ve halkın anlayabileceği bir dil ile şiirler yazmaya gayret etmiştir. Ayrıca Orhan Veli daha önce şiirde kullanımına pek rastlanılmayan kelime ve ifade özelliklerini kullanarak yadırgatıcı bir söyleyiş de yakalar. Şair, Şiir dilinin nesre benzemesi ve vezin, kafiye, teşbih gibi sanatlardan uzak duruşu konularında şu fikirleri savunur:

“Şu şiir beş okka güzel, öteki yarım derece fena, şu münekkit üç metre anlıyor, beriki dört santim noksan anlıyor,’ diyemiyorsun. Bu iş kimin aleyhine acaba? Kim bilir, böyle bir ölçünün olmasını belki de onlar benden çok isterler. Evet mutlaka benden çok isterler. Zaten, ‘Bunda ne vezin var, ne kafiye, ne teşbih, ne istiare, ne mecaz, ne mübalağa; demek ki şiir değil,’ diyenler hep o ölçü fikrinin esiri insanlar değil mi? Bütün kıyamet de o ufacık ölçülerinin ellerinden gittiğini görmelerinden kopmuyor mu? Ama ben gerçek şiirin ölçüsünü arıyorum. ‘Vezin yok, kafiye yok, teşbih yok, mübalağa yok; o halde şiir yok,’ diyenin değil, ‘Vezin var, kafiye var, teşbih var, mübalağa var, ama şiir nerede?’ diyecek olanın ölçüsünü.”(Kanık, 2014: 347).

Bütün bunların yanında Orhan Veli’nin savunduğu sanat anlayışının önemli bir özelliği de sanatın topluma hizmet etmesi ve sanatı toplum için işlemektir. Bu konuyu dair görüşlerini şair, şöyle ortaya koyar:

“Sanat sanat için midir, yoksa toplum için midir? Der dururuz. Elbette toplum içindir. Toplum için olmayan bir şey yoktur ki, sanat olsun. Ama sanatın toplum için olması ne demek? Yani sanat toplumun meselelerini alsın, bunları halletsin, sonuçlarını da halka bildirsin öyle mi? Bunu pek kabul edemiyoruz. Çünkü o işleri yapmak için elimizde başka araçlar var. Mesela edebiyat, edebiyatla sanatı birbirinden ayırabiliyor musun? Diyeceksiniz. Birden bire ayıramıyorum; ama ayırmak lazım geldiğine de inanıyorum. Sanat saydığımız şiirin edebiyatla ortak tarafı sadece anlatma aracının dil oluşudur. Bununla beraber, edebiyatta pekâlâ yer alabilen fikir sanatla bir türlü bağdaşamıyor. Burada fikirle mana arasındaki farkı da belirtmek lazım. Çünkü şiirin bir mana sanatı olması hiç de fikir sanatı olmasını gerektirmez. Şiirdeki mana resimdeki renk, musikideki ses gibi bir şeydir. İnsanı şaşırtan nokta mananın da fikir gibi dille aktarılması noktası. Ne mana nede zevk ferdin malı değildir; toplumun eseri, toplumun malıdır. Onun için şair, etrafına, insanlara, insanların dünyasına bağlı kalmak zorundadır.” (Kanık, 2014: 165) sözleriyle ifade etmektedir.

“Ehemmiyetsiz şeylerle de uğraşırım,

Meşgul olmadığım “ehemmiyetsiz”

Sadece üdeba arasındadır.

Ne bileyim, Belki daha bin bir huyum vardır...

...

Onlar da bunlara benzer.” (Kanık, 2012: 216)

Garip kitabının 1945 yılındaki ikinci baskısına Orhan Veli tarafından yeni bir önsöz yazılır ve bu önsözde şairin önceki düşüncelerinin farklılaştığı görülür.

Şiirlerinde Biçim ve Dil

Garip şiirinde dize, oldukça az sözcükle kurulmuştur. Bu özellik, hareketin bütün evrelerinde görülür. Üç şairin Garip dönemine ait şiirlerinde dizenin ortalama sözcük sayısı dördür. Dizelerin büyük bir bölümünde ise en çok altı sözcük kullanılmıştır. Bunlar arasında tek heceli zamirlerin, bağlaçların, sıfatların ve diğer sözcüklerin çokça bulunduğu görülür. Ayrıca, dizeler arasındaki uzunluk farklılığı da Garip şiirinin dize yapısında dikkati çeken başka bir özelliktir. Şiiri sözcük ve hece sayısı bakımından oldukça farklı dizelerle kurma tutumu, hareketin özellikle ilk dönemlerinde Orhan Veli'nin ise bütün dönemlerdeki şiirinde önemli yer tutar.

İlk şiirleri kısa olan ve bunu poetik düzlemde de savunan Garip hareketi, sonraki dönemlerinde bu biçim özelliğinden uzaklaşmış, çok dizeli bir şiire yönelmiştir.

Garip hareketinin karşı çıktığı hususlardan biri de mısraçı zihniyettir. Orhan Veli, bu tutumu uygulayan şairdir. Şiirin bir bütünlük taşıması gerektiği düşüncesi, Garip şiirinin dize yapısına belirgin bir şekilde işlemiştir. Garipçiler dizeyi başlı başına bir öge olarak kabul etmemiş, onu bir bütün gördükleri şiiri tamamlayıcı olarak görmüşlerdir. Orhan Veli, şiirlerinin bir bölümünde dize sonu ses uyumuna yer vermektedir.

Orhan Veli, “*Şairane*” adlı yazısında dizeyle ilgili görüşlerini açıklarken “*şirde bir bütünün lüzumuna inananlar bile mısralar arasında bir takım aralıklar kabul eder ve bu aralıkları birbirine rapteden mana yakınlıklarını şiirdeki örülüşünü mükemmeliyeti için kâfi addederler.*” sözleriyle dize bölümlenmesinin karşısında olduğunu gösterir. Bununla birlikte, dize bölümlenmesi, şair için pek önemsenecek ve eleştirilecek bir yöntem değildir. Bu düşüncesini de “*bu telaki belki de hücum edilmeye degecek kadar sakat bir telaki değildir.*” diyerek ifade eder.

Ancak, Orhan Veli şiiri bir bütün yerine ayrı parçalar halinde kabul etme ve bu yaklaşımla şiirden alınacak estetik duygulanımları da dağınıklaştırma “*tehlikesinde gördüğü için buna da meydan vermemek*” gerektiğini ileri sürmekten geri durmaz. 1940 yılında ortaya konan ve daha sonra Garip bildirgesinde de yer verilecek olan bu poetik görüşlerden önce ve sonra yazılan garip şiirlerinde dize bölümlenmesinin yapılmış olduğu görülmektedir.

Bütün bu genel değerlendirmelerin ardından şairin iki ayrı tarzdan beslenerek şiir yazdığı söylenebilir. Bunlar;

1. Hauki tarzı
2. Halk edebiyatı tarzıdır.

Bu tarzları sırasıyla açacak olursak;

1. Haiku Tarzı

Orhan Veli şiirinin kaynakları düşünülünce öncelikle akla Fransız şiiri, özellikle gerçeküstücüler gelir. Oysa şair hiçbir akıma bağlı olmadığını defalarca yazılarında belirtmiştir. Ancak bu durum, onun Fransız şiirinden etkilenmesine oradan da Japon şiirine ilgi göstermesine engel olmaz. Batıdan okuyup beğendiği şiirleri çeviren Orhan Veli, bu tarzda şiirler yazmaya çalışır. “Haiku”, “hokku”, “haikai” diye de anılan, zaman içinde birtakım değişimler geçiren bu türe, şair Türkçede “haikai”, “hay-kay” bazen de “hay kay” der.

“Haiku” 31 heceli “tanka” denilen geleneksel bir şiir türünden türetilmiştir. Tanka'nın ilk üç dizesine “hokku” (giriş şiiri) denir. “Haikai” ise on yedi heceden oluşan, üç dizeli komik şiir türüdür. Bunların baş harfleri birleşerek “haiku” ortaya çıkar. Bu türde Edo döneminde 1603-1867 büyük şair MatsuoBaşo geliştirip saygın bir tür olarak yüceltir.

Bu türün başlangıçta konuları sınırlıdır. Nesnel bir doğa betimlemesiyle okurda belirsiz bir duygu oluşturulmakla yetinilirken, daha sonraları her şeyden söz eder olur. Bu tarz yalın, duru, ince söyleyiş edasına sahiptir. İşte bu noktada bu tarz Orhan Veli'ye çok şey kazandırır. Şairin bu tarzda yazdığı şiirlere örnek olarak: “Ağaç”, “Hoy Lu-Lu”, “Deniz”, “İnsanlar”, “Yokuş”, “Yolculuk”, “Pazar Akşamları”, “Meyhane”, “Saka Kuşu”, “Seyahat”, “Yatağım”, “Ne Kadar Güzel”, “İçinde”, “Bir İş

Var”, “İçerde”, “Ahmetler”, “*Vatan İçin*” şiirlerini gösterilir.

Ağaca bir taş attım;

Düşmedi taşım,

Düşmedi taşım,

Taşımı ağaç yedi;

Taşımı isterim,

Taşımı isterim! (Kanık, 2012:185)

“*Seyahat*” şiirinde şair yine haiku tarzında yazar.

Söğüt ağacı güzeldir.

Fakat trenimiz

Son istasyona vardığı zaman

Ben dere olmayı

Söğüt olmaya

Tercih ederim. (Kanık, 2012:196)

2. Halk Edebiyatı Tarzı

Orhan Veli sürekli araştırıyor, deniyordu ama yazdıklarına her zaman kendi damgasını vurmayı da bilir. İşte Halk şiirini de işlerken kendi edasını katarak yazmıştır. Halk şiirinin biçimsel özelliklerinden faydalanması eleştirilmesine sebep olur. Orhan Veli anonim halk şiirine ilgi duyar. Bu sebeple türküyü şiirlerine ilişirir. Bu tarza yazılmış şiirlerine örnek olarak: “Keşan”, “Gelirli Şiir”, “Delikli Şiir”, “Pireli Şiir”, “İstanbul Türküsü”, “Destan Gibi” gösterilebilir. Bu noktadan hareketle “Pireli Şiir” adlı şiirden bir alıntı yaparsak;

Bu ne acayip bilmece!

Ne gündüz biter, ne gece.

Kime söyleriz derdimizi;

Ne hekim anlar, ne hoca. (Kanık, 2012:130)

Sonuç

Orhan Veli şiir dünyasına eski biçimli şiirlerle girer. Lakin eski biçimli şiirler ona şiirde aradığını vermez; onu bir arayışa iter. Orhan Veli eski şiiri de yeni şiiri de çok iyi bilen şairlerdendir. İlk yazdığı şiirler, eski şiirin özelliklerini taşır. Daha sonra yazdığı şiirler gelenekten sapmış, hatta şiir geleneğini reddeden, yıkıcı şiirlerdir. Şiirlerinin çoğunda ince bir alay bulunur. Halktan kişilerin, işçilerin, yani küçük insanların gündelik yaşam hikâyeleri, şiirinde toplum için sanat amacına hizmeti bakımından önemlidir.

Orhan Veli, kendinden önceki şiirin dilini, yapısını reddetmek zorundaydı; çünkü oluşturduğu bu yeni şiirle, dokunduğu hissedebildiği, imkânsızlıklarıyla hüznü olduğu zaman zaman sosyal duyarlılığı kara mizahla anlatan sıradan insanı yaratamazdı. Öyleyse Orhan Veli'nin vezne, kafiye, edebi sanatlarla itiraz ederek yıkmak istediği şey, geleneğin hayat ve insan anlayışına getirdiği temel yenilik de budur. Şairin, şiirin dili ve yapısı çevresinde yaptığı eleştirilerin yeni olmadığını anlamak için, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar ki yeni Türk şiirine bir göz atmak yeterlidir. Orhan Veli, poetik görüşlerinde mana, sokaktaki insanın zevki ve konuşma dilinin şiirde olması gereken özellikler olduğunu altını çizer. Bu özelliklerin belirleyicisi sokaktaki insanın zevki, onun yaşayışıdır.

Orhan Veli devamlı kendini yenileyen, arayış içinde olan, kendine sunulanlarla yetinmeyen bir şairdir. Bu yüzden tek türlü şiir yazmamış, farklı biçimde şiirlere örnekler vermiştir. Durmadan aramış, kendini yenilemiş, kısa zamanda büyük bir şiir serüveni yaşamıştır. Yeni şiir açısından Türk edebiyatına katkıları yadsınamaz. Her ne kadar eleştirilse de yeniler bu eleştirilere mahkûmdur. Ancak gerçek şudur ki; şiir yolunu genişletmiş kendinden sonra birçok isme yol açmıştır.

Kaynakça

Aytaş, G., (1995). Değerlendirmeler: Bilge Ercilasun: *Orhan Veli Kanık*(Hayatı, Sanatı ve Eserlerinden Seçmeler). (Kitaplar -Tenkit), *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 525., Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.

Bağcı, R., (2001). *Orhan Veli ve Geleneksel Türk Şiiri*, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.9. Konya.

Bezirci, A., (2003). *Orhan Veli Yaşamı, Kişiliği, Sanatı, Eserleri*, İstanbul, Evrensel Basım Yayın.

Bulut, Y.,(2016). *Orhan Veli Kanık'ın Şiir Anlayışı ile Şiirlerinde Aşk ve Ölüm Temi*, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. S.235-250.

Emiroğlu, Ö., (2008). *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları*, Ankara, Akçağ Yayınları.

Enginün, İ., (2008.). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, İstanbul, Dergâh Yayınları.

Ercilasun, B., (1994). *Orhan Veli Kanık*(Hayatı, Sanatı ve Eserlerinden Seçmeler, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Kanık, O. V., (2012). *Bütün Şiirleri*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

Kanık, O. V., (2014). *Şairin İşi*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

Korkmaz, R., (2007). *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara, Grafiker Yayınları.

Necatigil, B., (2007). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, İstanbul, Varlık Yayınları.

Sazyek, H., (2006). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Ankara, Akçağ Yayınları.